

njegovim savjetnikom. I za cijelo vrijeme svojeg boravka u Beču, isprva kao diplomat, a kasnije i kao zaposlenik IAEA, uvijek je našao vremena i volje da savjetima pomaže institucijama i tijelima državne uprave u domovini. Vrativši se nakon umirovljenja u Zagreb ostaje do kraja života aktivan kao cijenjeni znanstveni savjetnik u matičnom Institutu Ruđer Bošković i konzultant u Agenciji za posebni otpad (APO) u Zagrebu. Za svoje zasluge u području radiološke zaštite i primjena ionizirajućeg zračenja izabran je za redovitog člana Akademije medicinskih znanosti Hrvatske.

Kao znanstvenik Petar Strohal je ostavio, kao autor ili koautor, opus od više od sedamdeset znanstvenih radova, od kojih se mnogi citiraju u znanstvenim indeksnim publikacijama. Objavio je i više od dvije stotine stručnih radova i prikaza te veći broj stručnih

analiza i elaborata. Bio je rado pozivan stručnjak u radio-emisijama i pisac članaka u novinama.

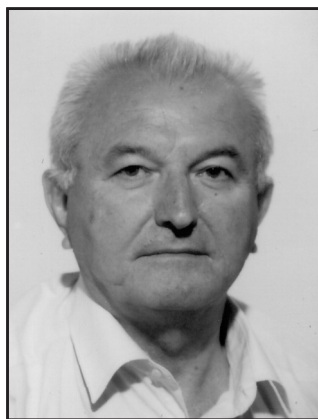
Suradnici i kolege pamte ga kao komunikativnu i vedru osobu, otvorenu dijalogu, spremnu založiti se za svoje mišljenje i javno ga izložiti, ali i osobu pažljivu u saslušanju mišljenja sugovornika. U hrvatskoj znanosti pripada onim značajnim likovima koji su dali važan doprinos njezinom napretku, održavajući visoku razinu vlastitih znanstvenih istraživanja i njegujući veze s međunarodnim znanstvenim krugovima. Kao cijenjen međunarodni stručnjak pridružio se i plejadi onih naših ljudi koji su pridonijeli međunarodnoj afirmaciji svoje zemlje. Ostat će u našim uspomenaма kao zaslužni znanstvenik i stručnjak – pionir nuklearne kemije i radioekologije u nas, ali i kao drag prijatelj.

Đuro Deželić

Prof. dr. sc. NIKOLA BLAŽEVIĆ, dipl. ing. kemije (8. prosinca 1939.–7. ožujka 2008.)

Nakon kratke, zloćudne i nadasve neočekivane bolesti preminuo je 7. 3. o. g. dr. sc. Nikola Blažević. Sahranjen je 11. 3. na zagrebačkom groblju Mirogoj u prisustvu tisuće njegovih prijatelja, kolega, suradnika i učenika. Brojni i tužni skup odao je posljednju počast znanstveniku, tehnologu i poduzetniku, skromnom i samozatajnom čovjeku, čije je široko djelovanje u mnogome ostalo nepoznato nama, njegovim dugogodišnjim prijateljima, a svakako i znanstvenoj i stručnoj javnosti u Hrvatskoj.

Nikola Blažević rođen je u Moravicama, djetinstvo i mladost proveo je u prelijepim krajevima Gorskog kotara i Riječkog primorja. Iz tih krajeva ponio je ljubav za prirodu i poticaj da produbljuje znanje o flori svih naših krajeva, posebno endemskim biološki značajnim prirodnim spojevima. Po završetku gimnazije u Ogulinu upisao je 1958. Kemijsko-tehnološki fakultet u Zagrebu, gdje je diplomirao 1963. godine. Budući da je bio stipendist tvornice "Rade Končar" u Zagrebu, započeo je svoju inženjersku karijeru u Elektrotehničkom institutu te tvornice radeći u razdoblju 1963.–1965. na području tehnologije visokih vakuum, posebno na rektifikatorima za živu. Te 1965. godine veći broj nas kemičara tehnologa iz Zagreba dobiva poziv tvornice lijekova KRKA u Novom Mestu (SLO) da dođemo u tek osnovani Razvojno-istraživački institut. Nikola Blažević je među prvima pristupio tom Institutu. Radeći kao zaposlenik KRKE u razdoblju 1965.–1968., djelovao je u Zavodu za organsku kemiju Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta u Zagrebu, pod vodstvom pokojnog prof. Dragutina Kolbaha. Doktorirao je 1971. na području sinteze biološki aktivnih 1,4-benzodiazepina. Rad na tom Zavodu nastavio je u razdoblju od 1968.–1972., zatim od 1975.–1978. kao zaposlenik Fakulteta, asistent, docent i izv. profesor. Nakon doktorata boravio je u razdoblju 1972.–1974. na dvije jednogodišnje specijalizacije u inozemstvu. Prvu, na području sintetske i strukturne organske kemije heterocikličkih spojeva proveo je na Department of Chemistry, University of Michigan, u laboratoriju prof. J. Elderfielda, tada vodećeg američkog znanstvenika na području kemije heterocikličkih spojeva i urednika ugledne serije na tom području. Za drugu specijalizaciju dobio je 1973.–74. godine uglednu Humboldtovu stipendiju, a odlučio ju je provesti na Pharmazeutischer Institut, Universität in Bonn, radeći na kemiji pri-

rodnih spojeva. Ova odluka je već ukazivala na to da se njegov interes okreće od organske kemije prema kemiji prirodnih spojeva, njegovoj prvoj i pravoj znanstvenoj simpatiji. Interes za to područje potakao ga je da 1978. prijeđe na Zavod za kontrolu lijekova i posveti se razvoju analitičkih metoda za ljekovite pripravke, i posebno za doping-kontrolu. Kao voditelj više timova djeluje do 1984., kada nakon gotovo 20 godina formalno izlazi iz "akademskog svijeta" i vraća se u privredu, u tvrtku Chromos Aroma, koja je kasnije privatizacijom dobila ime Ireks Aroma. Na mjestu direktora Istraživanja i razvoja, punog planova za budućnost, zatekla ga je neočekivana i prerana smrt.

Kao dugogodišnjem prijatelju, i u jednom razdoblju bliskom suradniku, teško mi je bilo staviti na papir gornje suhe biografske podatke, iako svjestan da su oni nezaobilazan doprinos uspomeni na Nikolu Blaževića. Stoga bih želio u nastavku dati onu sliku o Nikoli koju nosimo svi mi, njegovi dugogodišnji prijatelji i znanci.

U prvom redu, Nikola Blažević je bio izuzetno častan, pouzdan i pošten čovjek, odgovoran prema svakomu, kako u profesiji tako i u privatnom životu. Već kao student isticao se smirenošću i umjerenim, rekao bih, mudrim stavovima prema mnogim problemima svoje generacije. Započevši blisku suradnju na organsko-kemijskim znanstvenim projektima, upoznao sam sve ljudske kvalitete Nikole Blaževića. Upoznao sam ga ubrzo kao talentiranog i upornog znanstvenika, potpuno posvećenog istraživačkom radu. U tim godinama, negdje između 1968.–1972. otkrio je i razradio Nikola Blažević nove i originalne sintetske metode na području psihofarmaka, CNS-aktivnih spojeva, iz skupine 1,4-benzodiazepina. Lijekovi iz te skupine bili su na svjetskom tržištu već poznati pod nazivima Librium, Valium, Dalmane, Tranxene etc., a Valium (generičko ime: diazepam) u tadašnjoj SFRJ bio je poznat pod imenom Apaurin. Te sinteze objavio je Nikola Blažević u uglednim svjetskim časopisima, a patenti postupka u kojima je citiran kao jedan od izumitelja, mijenjali su vlasništvo bez njegovog utjecaja na kasnije događaje. Na kraju ih je otkupila tvrtka Hofman la Roche, ona ista koja je u svojim laboratorijima u SAD-u prva otkrila navedenu skupinu psihofarmaka, što je bilo veliko priznanje inovativnoj vrijednosti tog otkrića Nikole Blaževića, otkrića poznatog

među kemičarima pod nazivom “urotropinska sinteza 1,4-benzodiazepina”.

U razdoblju nakon 1978. Nikola Blažević nastavlja publicirati znanstvene radove na području analitičke kemije i kemije prirodnih spojeva. Dolaskom u tvrtku Chromos Aroma, kasnije Ireks Aroma, došao je do punog izražaja i njegov poduzetnički duh, povezan sa širokim interesom i enciklopedijskim znanjem na području kemije prirodnih spojeva. Pokrenuo je niz novih proizvodnji, a posebno razvoj i istraživanje prirodnih spojeva, ingredijenata u prehrambenoj i kozmetičkoj industriji.

Brojnim predavanjima educirao je, podizao stručnu razinu privrednika i poduzetnika u našoj zemlji, od vinogradarsva, preko prehrambene do kozmetičke industrije. Posebno bih istaknuo njegova predavanja na ljetnoj školi u organizaciji Royal Sales International te predavanja u organizaciji Aroma Akademije. Poticao je znanstveno zasnovanu primjenu adjuvanata i zdravu prehranu te uvodio visoke standarde za aditive u pekarskoj i mesnoj industriji. Tako je npr. isticao da u našem organizmu ima relativno malo asparagina te da je stoga razgradnja toksičnih tvari spora. Promovirao je preparat KG-2 kao dodatak koji povećava količinu asparagina i pospješuje razgradnju toksina stimulacijom bubrega i jetre.

U razdoblju 1969.–2002. Nikola Blažević objavio je preko 70 radova u časopisima koje citira CC i oko 30 stručnih radova. Vodio

je mnoge magisterije i doktorate, često kao neformalni voditelj, posebno kada je napustio Sveučilište, te će na žalost taj dio njegovog opusa ostati stoga dijelom nepoznat. Ostaju međutim brojni zahvalni mlađi kemičari i farmaceuti kojima je svesrdno pomagao u koncipiranju znanstvenih projekta te pisanju kvalifikacijskih i znanstvenih radova.

U okviru svog djelovanja na promociji novih tehnologija u našoj zemlji Nikola Blažević je zadnjih godina surađivao na planiranju i stavljanju u pogon više uređaja za ekstrakciju našeg endemskog bilja. Pokrenuo je sa suradnicima i projekt proizvodnje bio-goriva, za koji trenutačno postoji interes u SAD-u; iznenadna bolest i prerana smrt omele su ga da vidi rezultate tog vrijednog projekta.

Nikola Blažević za sobom je ostavio obitelj, suprugu Katicu, kćeri Jelenu i Maju, zetove Dalibora i Hrvoja te unuke Petra, Arisa, Leticiju i Pabla, obitelj kojoj se potpuno predavao u trenucima odmora, na koje se ponekad teško odlučivao rastrzan između stvaralačke radne energije i privatnog života. Ostao je u svima nama koji smo ga poznavali vječni spomen na tihog, samozatajnog prijatelja, kolegu i suradnika, širokog znanja, velikih radnih sposobnosti i visokih moralnih standarda.

Neka je vječna hvala i slava Nikoli Blaževiću za sve što je dao znanosti i kemijskoj struci svoje domovine.

Vitomir Šunjić